

0702

A MAGYAR HÍRLAP HÉTVÉGI MELLÉKLETE
2016. JÚLIUS 2.
SZERKESZTETTE: PETÁN PÉTER
MŰVÉSZETI VEZETŐ: SALÁT ZALÁN PÉTER

T ü n d é r o r s z á g

Petőfi Sándor: János vitéz (részlet)

*A szakács szavai kedvesen hangzottak
Füleiben a jó magyar huszároknak;
Nemigen sokáig hívták magokat,
Körülülték a megterhelt asztalokat.*

*Amily kegyetlenül bántak a törökkel,
Csak úgy bántak ők most a jó ételekkel;
Nem is csoda biz az, mert megéhezének
A nagy öldöklésben a derék vitézek.*

*Járta már a kancsó isten igazába',
Ekkor a királynak ily szó jött szájába:
„Figyelmezzetek rám, ti nemes vitézek,
Mert nagy fontosságú, amit majd beszéltek.”*

*S a magyar huszárok mind figyelmezőnek,
Fölfogni értelmét király beszédének,
Aki egyet ivott, azután köhhentett,
S végre ily szavakkal törte meg a csendet:*

*„Mindenekelőtt is mondd meg a nevedet,
Bátor vitéz, aki lányom megmentetted.”
„Kukoricza Jancsi becsületes nevem:
Egy kicsit parasztos, de én nem szégyenlem.”*

*Kukoricza Jancsi ekképen felele,
Azután a király ily szót váltott vele:
„Én a te nevedet másnak kerestelek,
Mától fogva neved János vitéz legyen”.*

Horváth Nepomuki János Észak-Itáliában festette meg arcképét. Az akvarell ma a ráckevei Árpád Múzeumban látható
FOTÓ: HEGEDŰS RÓBERT

János vitézek

János vitéz archetípusának sírját és emlékét szeretettel ápolja szülővárosa, Ráckeve
FOTÓ: HEGEDŰS RÓBERT

A lelke mélyén minden férfiember romantikus. Gyakran nem is hinné el a gyengébbik nem, hogy mennyire. Hogy ez a romantika honnan jön, nehéz megmondani. Az azonban biztos, hogy a mesék nagy szerepet játszanak benne, és lehet, hogy igazából a legkisebb királyfinak köszönhető mindez. Vagy a szegény legénynek esetleg, ha már megemberesedett, megint csak a legkisebb gyerekének. Különösen így van ez, ha az ember a Tenkes kapitányán szocializálódott, és annyira a magáénak érezte Eke Máté kalandjait, hogy az öregapja térdén és sehhol másol, még reggelire is kurucokat és labancokat evett a régi sparhelten felmelegített kiflivel, és igazi kávéból készített tejeskávéval. Persze nem kell semmiféle kannibalizmusra gondolni, a labancok a szalonmás falatok voltak, hiszen a császáriak fehérben hadakoztak, a kolbászos katonák pedig paprikavörös színük miatt a kurucok. Innét már egyenes út vezetett a huszárokhoz, és nemcsak a haditechnika szinte természetes fejlődése miatt, hanem azért is, mert előfordult, hogy a fiúgyermek a lóistállók eltevészhetetlen levegőjébe is beleszippanzott, és annyira jóba lett kedvencével, az Imperiálivadék Licitával, hogy két-három évesen kézből etette a lovat, amely akkor sem lépett rá és rúgta félre, ha átsétált annak csiklandós hasa alatt, csak hátranézett és oldalt lépett, nehogy baja legyen a gyerekeknek.

Aztán amikor a mesék komoly költeményekbe fordultak, akkor jött János vitéz, aki szegény juhászbojtárból és Kukorica Jancsiból vitéz huszár, majd Tündérország királya lett. És sokáig azt hittük, az ő története csak mese. Pedig már sokan tudják, de talán még többen nem, hogy minden mesének, nem egy esetben pedig legendának, van valóságalapja. És bizony ez így történt Petőfi híres költeménye esetében is. Aki Ráckeve jár, a Szent István téren láthat egy szökőkutat, amelyet a város szülötte, Horváth Nepomuki János tiszteletére emeltek, és a kúton sorra ott vannak a János vitézből ismert motívumok is. Nem véletlenül természetesen, mert Horváth Nepomuki János kalandos élete ihlette Petőfit. A mi hősrünk Piringer János néven született 1774. május 10-én Ráckeven, édesapja azonban hamar meghalt, édesanyja pedig hamarosan hozzáment nemes Horváth János megyei perceptorhoz, aki a nevére vette a gyereket. Azonban hamarosan a kis Jancsi édesanyja is meghalt, így a fiú a nagybátyjához, Piringer György vízimolnárhoz került.

A molnárnak, szinte már természetesen, volt egy leánykája, Juliska, és a két gyermek együtt nevelkedett. Jancsi Ráckeven járt iskolába, majd Szőnyi Pálnál kitanulta a katonásnak egyáltalán nem mondható szabómesterséget. A két gyermek valószínűleg össze is házasodott volna, de ha voltak is, álmaikat keresztülhúzta a francia forradalom és az utána következő sok nagy és véres európai háborúsorozat. I. Ferenc császárnak pedig rengeteg katonára volt szüksége, ezért elrendelték az újoncozást.

Ráckevének három lovas huszárt kellett kiállítania teljes felszereléssel a város költségén. Jancsi, aki ekkor a szabócéh javaslatára alig tizenkilenc évesen fejébe nyomta a csákót és lóra kapott, bár akkor biztosan nem tudta, de elindult a világhír felé. Hogy mindezt nem szívesen tette, arról a végrendelete árulkodik, mert sajnálta itt hagyni Juliskáját. János a korabeli viszonyok között, amikor a huszárok zöme, míg

le nem szerelt vagy gyakran szó szerint is élete végéig közhuszár maradt, gyorsan emelkedett a ranglétrán. Egy évvel később már káplárként szolgált Észak-Itáliában, azaz Taljánországban. Hogy esze is volt a sarzsihoz, azt mutatja, hogy gyorsan megtanult olaszul és németül, s mivel közel volt a francia határ, a katonák pedig hivatalból gyakran átrándultak Franciaországba, magára szedte a franciát is.

János 1795-ben az 5., a későbbi Radetzky-huszárokhöz került, és már az első csatájában, amely nem volt más, mint az első marengói, súlyosan megebesült, miközben testével védte Alvinczy tábornokot. Hogy lábadozása meddig tartott, azt nem tudni, de fájdalmait bizonyosan enyhítette, hogy vitézségéért megkapta az Ezüst Vitézségi Érmét. A ráckevei legény gyógyulását bizonyítja, hogy a második marengói csatában is verekedett, mégpedig úgy, hogy hamarosan strázsamesterré lépteték elő. Ezután a ranglétrán is egyre emelkedve végigharcolta szinte a teljes európai hadszínteret, ott forgolódott például a vesztes győri csatában is. Mire Napóleon csillaga hanyatlani kezdett, Horváth János már kapitány, az Armadia Kereszt kitüntetettje, és nem is sejti, hogy az a császáricsillag-halványulás, neki hoz majd egy nem is akármilyen csillagot.

Ehhez azonban tudni kell, hogy Napóleon nem ápolt jó kapcsolatot az egyházzal, többször elfoglalta, megadóztatta és kifosztotta Rómát és a Vatikánt is, VI. Piusz pápát pedig elfogatta. Erre 1798-ban került sor, VI. Piusz, akinek mi többek között a szombathelyi és a székesfehérvári egyházmegyét is köszönhetjük, a következő évben meghalt valence-i fogságban. Utódját a végrendelete értelmében ott választották meg, ahol a legtöbb bíboros összeülhetett, így esett meg, hogy Luigi Barnaba Chiaramonti gróf VII. Piusz néven nem Rómában, hanem Velencében lépett a pápai trónusra. Napóleon azonban ő sem bírt, bizonyosság erre az is, hogy bár császár felkente, Napóleon kivette és saját maga tette fejére a koronát. Amikor a francia császár 1809-ben ismét megszállta Rómát, válaszul a pápa kiközösítette. Napóleon ezután elfogatta és Savonába vitette, a pápai államot pedig 1810. február 2-án kelt határozattal a francia birodalomba bekebelezte. VII. Piusz rabságában állhatatosságával, amellyel bizonyos kérdésekben ellentmondott Napóleonnak, nem egy alkalommal magát a császárt is meglepte. Szabadságát csak a lipcei csata után, 1814. március 10-én nyerte vissza.

Itt kapcsolódik ismét a jelesebb történelmi események sodrába Horváth Nepomuki János sorsa, aki azt a feladatot kapta, hogy századával, amely ekkor a francia határ mellett szolgált, kísérje haza a Szentatyát. A hosszú út alatt át kellett kelniük az Alpokon is, akkor történt meg, hogy János a saját köpenyével és mentéjével betakarta az ekkor már idős, hetvenkét éves, alvó és vácogó pápát. Más források azonban nem az Alpokat, hanem az Appennineket említik. Akárhogy is történt, a hideg biztos, s az is, hogy Róma népe ujjongva fogadta a Szentatyát, és az is, hogy az eseményt festményen is megörökítették. A képen, amely a Vatikánban található, látható egy magyar huszár is köpeny és mente nélkül.

Szolgálatiért VII. Piusz a legmagasabb pápai kitüntetéssel, a Krisztus-renddel (Ordine di Christo) tüntette ki Jánost, aki előzőleg az

ezüstsarkantyús csizmát – amely szintén magas kitüntetésnek számított – és a Szicíliai Aranykeresztet is megkapta. Egyes források Jánost a Szent György-rend lovagjaként is említik, ám ezt mások cáfolják. Akárcsak azt, hogy a Krisztus-rend gyémánttal ékesített fokozatát kapta volna meg.

Akárhogy is történt, „VII. Piusz hazatérének napját, május 24-ét Mária a keresztények segítsége ünnepévé tette, magyar segítőt pedig soha nem feledte el”. Kúhár Flóris, neves katolikus lelkipásztor és főiskolai tanár így ír erről: „Amikor a magyarság szenvedett, a pápák álltak mellette, az ő segítségükkel nyerte vissza hazánk a töröktől fővárosát és régi határait. Most pedig a magyar fegyverek oltalma alatt vonult be az Örök Városba négyéves rabsága után, népének ujjongása közt VII. Piusz”.

Emléklül a pápa zászlót adott a Radetzky-ezrednek. A zászló egyik oldalán a Boldogságos Szűz, a másikon két génusz, az egyik Rómát jelképezi, ez a magyar címert tartja, a másik, a Magyarországot jelképező génusz a pápai koronát emeli. A zászlón ez a felirat áll: „Ungariae Patronae Pium comitatis ad Urbem; O felix tanto Roma sub auspicio – Boldog vagy Róma, hogy érzed a Magyarok Nagyasszonyának oltalmát, ki Piusz a Városba kísérte”. A zászlót örök emléklül a bécsi fegyvertárban őrzik.

A pápa kiszabadulásának örült Ferenc császár is, mégpedig olyan nagyon, hogy az újjászerveződő pápai hadseregnek száz magyar csikót, száz lovas és kétezer gyalogsági felszerelést, illetve fegyverzetet adott. Horváth Nepomuki János huszonkét év szolgálat után hazatért és majdnem letelepedett. Igen, majdnem, mert 1824-ben újra magára öltötte a huszárgúnyát, és a császári testőrségben szolgált még tizenegy évet. Hetvenhárom éves korában, 1847. február 7-én halt meg Ráckeven. Emlékét a város ma is szeretettel őrzi és ápolja.

Természetesen adódik a kérdés, hogy Petőfi, aki 1844 végén írta a János vitézt, amely először 1845. március 6-án jelent meg, hogyan ismerhette Horváth Nepomuki Jánost. Lelkes kutatók arra jutottak, hogy a megoldást Ács Károly jelenti, aki a költővel egy esztendőben született Ráckeven. Ács Kecskeméten tanult jogot, akárcsak az ide Pápáról átiratkozó Jókai Mór, akivel Petőfi együtt diákoskodott a városban. A költő 1843-ban meglátogatta barátját Kecskeméten, Jókai itt mutathatta be Ács Károlynak.

A tisztesség megköveteli azonban, hogy megosszunk egy másik elméletet is az olvasóval, amely szerint nem Horváth Nepomuki János, hanem egy másik, nem kevésbé híres, de talán az egyik leghányatottabb sorsú magyar huszár, Kováts Mihály és élete teremtette meg a János vitéz alapjait, méghozzá azért, mert rokonságban állt a költővel. Kováts Mihály házassága felbomlása után kapcsolatba került egy felvidéki lánnyal, akitől törvénytelen gyermeke született. Ezt a lányt Petrovics Máriának hívták. Kováts Mihályról tudni kell, hogy nemcsak az osztrák és a porosz hadseregben szolgált, hanem az amerikaiban is, fogadta őt George Washington tábornok is, és ő készítette el az amerikai hadsereg első lovassági szabályzatát. Charleston ostrománál esett el 1779. május 11-én. Karddal nem bírtak vele, életét puskagolyó oltotta ki. Emlékét ma is ápolják a tengerentúlon, szobrát pedig állítólag ott állították fel, ahol lebukott a lováról.

Visszatérve Horváth Nepomuki Jánoshoz, ő már nem találta meg Juliskáját, aki a harcos évek alatt férjhez ment. Szeretetét azonban megőrizte, nem véletlen, hogy az öreg obitos ráhagyta kitüntetésait. A Krisztus-rend keresztje így került a ráckevei katolikus templomba, majd valamikor egy egyházi kehelyre forrasztották, aztán ebben a formában jutott el a Székesfehérvári Egyháztörténeti Gyűjteménybe. Állítólag.

Ennél a pontnál jön segítségünkre a Székesfehérvári Püspöki és Székeskáptalani Levéltár igazgatója, Mózessy Gergely. Ő elsőként azt szögezi le, hogy ismeri a „legendát”, a gyűjteményben található is egy Krisztus-rendjel – ám nincs semmiféle kehelyre forrasztva. A tőle kapott dokumentumokból kiderül, hogy VII. Piusz talán nem is volt annyira hálás a huszároknak, mint eddig hittük, de természetesen az is lehetséges, hogy akkoriban ez volt a protokoll: huszárnaknak, sőt huszárjainknak ugyanis igényelniük kellett a kitüntetést. Égersegi Gábor kutatásaiból tudható, hogy:

„Miután Horváth Nepomuki János és Szabó Márton, a Radetzky-huszárok kapitányai kérvényt nyújtottak be, amelyben kérték a Szentatyától, tüntesse ki őket szolgálatukért, a Szentatya a kitüntetteknek szóló levélben (breve) hozza tudomására elhatározását magyar huszártiszteknek.”

„Horváth Nepomuki János és Szabó Márton, a Radetzky-huszárok kapitányai, miután a Taro folyótól Rómába kísérték a fogságból hazatérő pápát, VII. Piusz, kitüntetést kapnak. A kitüntetés elnyerésének módja: kérvényt kell benyújtani, amelyben felsorolják az érdemeket. A kérvénynek keltezetlennek kell lennie, s csak akkor kap kelteztet, ha a kérés teljesítésre talált. Ekkor a kérés teljesítő pápai bulla kelteztet vezet rá. Az ókortól folyamatos volt a pápai udvarban az írásbeli kérvényezés, azonban a 13. század elején már azonos sztereotípiákból (formulák) álló fordulatokkal írják meg, s a 14. század közepétől iktatják, s a szövegüket kötetekbe másolják. Ezek a szövegek ma is megtalálhatók a Vatikáni Titkos Levéltár Registri delle suppliche sorozatában.”

Mózessy Gergelytől azt is megtudjuk, hogy VII. Piusz báró Prohászka ezredparancsnokot és Bartóffy András századost is kitüntette, mégpedig pápai sarkantyűrenddel. A VII. Piusztól származó tárgyak, kitüntetések többségének későbbi sorsa ismeretlen. Horváth Nepomuki János azonban Ráckeven telepedett le, kitüntetését a helyi plébánia őrizte meg, majd Látics György esperes plébános 1937-ben a szerveződő Egyházmegyei Múzeumnak ajánlotta fel azt. A püspökség a Magyar Királyi Hadimúzeum akkori igazgatójától, Aggházy Kamilltól kért szakvéleményt a tárgyra vonatkozóan, aki készségesen ismertette a tárgy történetét.

Akárki is volt János vitéz archetipusa, adózzunk tisztelettel Horváth Nepomuki Jánosnak és Kováts Mihálynak, mert talán valóban nekik köszönhetően lett gazdagabb a magyar irodalom egy csodálatos költeménnyel, amely által gazdagabbak lettünk mi is. A legendákat pedig hagyjuk tovább élni, hiszen az a dolguk. És nem csak azért, mert így maradhat meg a férfilekek mélyén a nőket is rendre lenyűgöző, időnként bizony betyáros huszáromantika.

NAGY OTTÓ

A gombafejűekkel ünnepelték Petőfit

A János vitéz természetesen nem maradhatott meg mesének, egyszerűen kívánta, hogy színpadra vigyék. De még ennél is jobban kívánta ezt 1903-ban bizonyos Bakonyi Károly, a Földművelésügyi Minisztérium fogalmazója, aki nagyon felbuzdult azon, hogy az előző évben komoly sikereket ért el a Bob herceg című operett, amelynek megalkotásában részt vett. A műverseinek megírására Heltai Jenőt kérte fel, zeneszerzőnek pedig Sztojanovits Jenőt. Ő azonban lassan haladt a munkával, és az állandó sürgetések miatt visszaadta a megbízást. Mondhatjuk, hogy szerencsére, hiszen ma így gyönyörködhetünk Kacsóh Pongrác daljátékában.

Petőfi műve a színpad után 1939-ben került filmvászonra Gaál Béla rendezésében. Erről a műről nagyon keveset tudni. Annál többet azonban a következő, igaz, rajzfilmes feldolgozásról, Jankovics Marcellnek köszönhetően. Az első egész estés magyar rajzfilm Petőfi születésének 150. évfordulójára készült, 1973-ban mutatták be. Grafikai stílusára erősen hatott az 1968-ban bemutatott Sárga tengeralattjáró című brit rajzfilm stílusa és motívumkincse, azaz tulajdonképpen a Beatles. A rajzfilmben Cserhalmi György kölcsönözte Kukorica Jancsi hangját, a Kacsóh-daljátékban azonban a juhászbojtár kedvéért a kor legnagyobb színésznője, Fedák Sári is huszárgúnyába bújt.

A János vitéz valóban olyan, mintha a fonóban hallanánk? Valóban olyan – mint ahogy a fonóban is elhangzott –, de mintha egy népmese utolsó, legfinomabbra csiszolt alakját hallanánk – Illyés Gyula

Krisztus Lovagrendje

A Templomos Lovagrend utódjának tekinthető a Krisztus Lovagrend. Földművelő Dénes, Portugália királyának kezdeményezésére alakult 1318. augusztus 14-én. A templomosokhoz hasonlóan katonai lovagrend volt, a tagok Szent Bernát reguláját követték. Központjuk Tomarban volt, a hagyomány szerint az itteni Krisztus-rendi kolostorban (portugálul: Convento de Cristo) őrizték a templomosok a Szent Grált. A rend 1789-ig állt fenn, utána szekularizálták.

A pápai lovagrendek

A különböző lovag- és érdemrendek, egyházi és világi címek és jutalmak eredete évszázadokra nyúlik vissza, ám jelenlegi formájukat a 20. században nyerték el, tekintettel a II. Vatikáni Zsinatot követő vatikáni reformokra. A Szentszék saját lovagrendjei közé jelenleg öt kitüntetési jellegű lovagrend tartozik.

A Legfőbb Krisztus-rend (Supremus Ordo Militiae Domini Nostri Iesu Christi) a XIV. században Portugáliában pápai jóváhagyással alapított rendből önállósodott a 16. században. Jelenleg a legmagasabb – katolikus vallású államfőknek kiemelkedő fontosságú események alkalmából adható – pápai kitüntetésnek számít, amelyet azonban az utóbbi időben nem adományoznak.

Ugyanez érvényes a rangban második – szintén csak katolikus államfőknek adományozható – pápai kitüntetésre, a 14. századi eredetű Aranysarkantyús Rendre (Ordo Militiae Auratae seu ab aureo calcari).

A Szentszék tulajdonképpen állami érdemrendjéül szolgáló Piusz-rendet (Ordo Pianus) Boldog IX. Piusz 1847-ben alapította, és főleg diplomáciai alkalmakkor adományozzák – nem szükségszerűen katolikus – állam- és kormányfőknek, minisztereknek, diplomataknak (rendjele nem is kereszt, hanem csillag alakú).

A XVI. Gergely által 1831-ben alapított Nagy Szent Gergely-rend (Ordo Sancti Gregorii Magni), illetve a jelenlegi formájában 1905-ben Szent X. Piusz által létesített Szent Szilveszter pápa-rend (Ordo Sancti Silvestri Papae) világi katolikusoknak – esetenként nem katolikus keresztényeknek is – az egyház, a Szentszék, illetve a Vatikánvárosi Állam iránti érdemei elismeréséül szolgál.

Az öt pápai lovagrend Szent X. Piusz reformjával (Multum ad excitandos apostoli levél, 1905. 02. 07.) nyerte el jelenlegi formáját, és immár mindegyik nyitva áll a nők előtt is. A Krisztus-rend és az Aranysarkantyús Rend adományozására pápai kezdeményezésből (motu proprio) kerül sor, a többiére pedig általában az illetékes ordináriusnak a nunciatúra útján felterjesztett kérélmére nyomán. A kinevezést tar-

talmazó apostoli levelet közzéteszik a Szentszék hivatalos közlönyéül szolgáló Acta Apostolicae Sedisben. A Nagy Szent Gergely és a Szent Szilveszter pápa-rend három osztályból (összesen négy fokozatból) áll: 1. nagykereszt, 2. tisztikereszt és tisztikereszt a csillaggal, 3. lovagkereszt. A Piusz-rendben ezek mellett van egy további fokozat is, az államfőknek fenntartott nagykereszt a láncsal. A Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrend (Ordo Equestris Sancti Sepulchri Hierosolymitani, OESSH) nevezhető a hatodik pápai lovagrendnek, úgynevezett közvetett adományozású kitüntetésnek. Az öt kitüntetési lovagrenddel szemben ugyanis önálló jogi személyiséggel rendelkező szervezetként, Krisztus-hívók hivatalos társulásaként működik. Élén a pápa által kinevezett bíboros nagymester áll, aki maga dönt a jelöltek felvételéről, amit a Pápai Államtitkárságnak is jóvá kell hagynia. (Forrás: Újember)

A Krisztus-rendjel

A Pallas Nagylexikon szerint a Krisztus-rend (vagy Krisztus-rendjel): „Pápai legmagasabb érdemrend, mely eredetét tekintve tulajdonképpen portugáliai. A templárius-rend megszűnte után ugyanis Dyonis portugál király a rendet országában K. neve alatt 1317. újrátólmasztotta. XXII. János pápa a rendet 1319. megerősítette, de fentartotta magának is a jogot, hogy a rendet

adományozhassa. A rend idők folyamán tisztán érdemrenddé változott át, s jelenleg a pápai székek legmagasabb érdemrendje, melyet csak nagy ritkán adományoznak kiváló katonai v. polgári téren szerzett érdemekért, bel- és külföldiek részére. A rendnek csak egy osztálya van. Jelvénye: keskeny aranszegélyű, vörös zománcos kereszt, melyen fehér zománcos latin kereszt fekszik. Fölötte arany díszítményen arany korona, e fölött, ha a rend hadi érdemekért adományoztatik, arany katonai jelvények. Szalagja vörös, melyen a rendet nyakban viselik. Csillagja ezüst, gyémántozott, rajta zöld, tölgykoszoruban a rendjelkereszt a korona nélkül; bal mellen viselik. A rend egyenruhája biborvörös kabát, himzett arany tölgylevelekkel ékítve, gallérja és hajtókái fehér posztóból. Nadrága fehér 4 cm. széles arany szegéllyel. Kalapja fehér tollakkal és arany bojtjal ékítve. Ehhez még aranyhímzésű félköpeny. – 2. Portugáliai legmagasabb rendjel, melynek eredetéről föntebb volt szó. Később a rend, melynek eleinte tisztán egyházi jellege volt, mindinkább világi renddé változott át, míg végre VI. Hadrián pápa a nagymesterséget a portugál királyra ruházta. (...) A rend kétféle formában adományoztatik. Katonák tetszés szerint a régibb v. újabb alakot viselhetik. Azonkívül mindegyik osztály birtokosának megvan a joga a jelvényt gyémántokkal ékesíttetni.”

**Képirás (10.)
Egy falusi futballpályáról
köszön át az ős- és hőskorszak
meg a szegénység**

Messze révedő tekintettel

Hosszú út vezetett innen – napjainkig. A kapuvédón még pulóverszerű trikó, ormótlan nadrág, kilógó, fekete alsó, de a legmeghatóbb a magas szárú cipő, amelyre lábszárzokni simul, hogy abból is kikandikáljon a fehér térdvédő. A kapufa tövében, a földön két árva sáncsontvédő (ha védő...). Az ős- és hőskorszak egy falusi futballpályáról átköszön. Meg a szegénység. A lyukas háló önmagában is árulkodó. Milyen hatalmas a kontraszt a mai álomcipőkkel és álommezekkel! A magyar sportnyelvben 1931-ben írták le először a „dressz” szót, a „mez” talán 19. századi. De a labda repült, és ez volt a legfontosabb. Mindenkor és minden körülmények között az életforrások egyike volt. Ahogy Zelk Zoltán írta Egy falusi futballpályán című versében: „Pedig de szépen szállt a labda... / s vele boldog tekintetem – / ó, hányszor múlt egy kapufán egy / arasznyin csak, a győzelem... // (...) De lesz tavasz még, lesz vasárnap / s a világ is beleremeg, // nemcsak a háló... Benn a labda!” A kapuvédó messze révedő tekintetéből kiolvasható a jövő – a jelen pazar fényűzése –, amely a zöld gyepernyében fürdő futballistáinak mezéből és cipőjéből árad felénk. (KA)